SZKOŁA MYŚLENIA KRYTYCZNEGO
I WALKI Z DEZINFORMACJĄ

„Zdania w studiu są podzielone…”,

czyli jak media tworzą spory tam, gdzie nauka o technologii jest zgodna?

OBSZAR
dezinformacja technologiczna

GRUPA DOCELOWA
szkoła ponadpodstawowa

CZAS TRWANIA
45 minut

Projekt Fundacji Centrum Cyfrowe „Szkoła krytycznego myślenia i walki z dezinformacją”.

Zadanie finansowane ze środków Ministerstwa Cyfryzacji.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Cyfryzacji.

Wstęp

Programy publicystyczne, internetowe *talk-show* czy debaty na platformie YouTube uwielbiają dynamikę. Aby przyciągnąć widzów przed ekrany, twórcy i twórczynie takich formatów bardzo często opierają je na prostym, ale niezwykle skutecznym schemacie – starciu ze sobą dwóch przeciwstawnych opinii.

Kiedy tematem dyskusji staje się skomplikowana, nowa technologia – na przykład budowa elektrowni jądrowej, wykorzystanie sztucznej inteligencji do wspomagania diagnostyki medycznej czy infrastruktura sieci telekomunikacyjnych – zdarza się, że w studiu naprzeciwko siebie siadają przedstawiciele dwóch skrajnych obozów. Widzowie mają odnieść wrażenie, że uczestniczą w uczciwej, sprawiedliwej i odpowiednio wyważonej debacie.

Fałszywa równowaga

W rzeczywistości jednak ten rzekomy obiektywizm bywa bardzo zwodniczy. Sytuację tę nazywamy **fałszywą równowagą** (ang. *false balance*). Zjawisko to polega często na zestawieniu ze sobą w mediach osób o diametralnie różnym zapleczu merytorycznym i traktowaniu ich głosów jako równorzędnych.

Z jednej strony stołu siada ekspert reprezentujący **konsensus naukowy** (czyli stanowisko poparte dekadami badań i tysiącami niezależnych testów). Z drugiej – celebryta, influencer lub popularny komentator, którego argumentem są na przykład głębokie, ale osobiste przekonania, zasłyszane anegdoty lub tzw. „zdrowy rozum”.

Pozory kontrowersji

Dla młodego odbiorcy (choć zjawisko to w równym stopniu dotyka także osób dorosłych) przekaz płynący z tak zaplanowanej debaty jest w gruncie rzeczy jednoznaczny – skoro obie strony mają tyle samo czasu antenowego, to prawda musi leżeć gdzieś pośrodku, a badacze, uznani specjaliści i niekwestionowane autorytety naukowe są w tej sprawie podzieleni na dwa symetryczne obozy. W ten sposób media,

w pogoni za klikalnością i widowiskowym sporem, tworzą pozory kontrowersji tam, gdzie w świecie nauki od dawna może panować niemal powszechna zgoda.

UWAGA METODYCZNA

Podczas prowadzenia zajęć warto pamiętać o tym, że ich głównym celem nie jest kwestionowanie prawa do pluralizmu w mediach ani udowadnianie, że przed kamerą powinni wypowiadać się wyłącznie utytułowani profesorowie. Chodzi przede wszystkim o zdemaskowanie mechanizmów, w zgodzie z którymi konstruowana jest dziś często debata publiczna.

Kiedy uczniowie i uczennice zrozumieją, że symetria w studiu przy tematach przedstawianych jako kontrowersyjne rzadko kiedy odzwierciedla faktyczny stan wiedzy naukowej, zaczną krytycznie oceniać nie tylko jakość samych argumentów, ale również to, dlaczego wydawca programu zestawił ze sobą akurat tych konkretnych gości, w konsekwencji sprowadzając wielowymiarowy problem do prostej, czarno-białej walki dwóch obozów.

Cele zajęć

Uczniowie i uczennice:

- definiują zjawisko fałszywej równowagi (ang. *false balance*) i rozumieją, w jaki sposób zniekształca ono odbiór informacji o nowoczesnych technologiach,
- rozumieją pojęcie konsensusu naukowego, odróżniając go od pojedynczych opinii czy dowodów anegdotycznych,
- dostrzegają zjawisko stronniczości mediów (ang. *media bias*) oraz wybrane mechanizmy funkcjonowania współczesnych platform medialnych, nastawionych na przyciąganie zainteresowania odbiorców,
- analizują strukturę debat internetowych oraz telewizyjnych, identyfikując sytuacje, w których skrajnie odmienne stanowiska są sztucznie przedstawiane jako równorzędne.

Przebieg lekcji

I	II	III	IV
Doświadczenie	**Refleksja**	**Teoria**	**Praktyka**
10 min	10 min	10 min	15 min

Szerokość pasków odpowiada czasowi trwania poszczególnych części. Razem 45 minut.

CZĘŚĆ I

Doświadczenie

OK. 10 MINUT

1 **Przywitaj klasę i poinformuj, że dzisiejsze zajęcia rozpoczną się nietypowo – od wejścia za kulisy wielkiej produkcji telewizyjnej.**

Wyjaśnij, że uczniowie i uczennice wcielą się w zespoły wydawców i reżyserów odpowiedzialnych za ramówkę popularnego kanału informacyjnego.

2 **Podziel klasę na 5–6 małych zespołów.**

Rozdaj każdej grupie po jednym egzemplarzu karty pracy (Załącznik 1) – znajduje się na niej lista nazwisk potencjalnych gości w programie telewizyjnym. Sformułuj precyzyjne polecenie:

POWIEDZ

„Wasza stacja przygotowuje w paśmie najwyższej oglądalności specjalne wydanie programu publicystycznego pt. „Starcie Opinii". Tematem odcinka jest planowana budowa nowoczesnej elektrowni jądrowej – inwestycja, która niezwykle mocno polaryzuje społeczeństwo. Macie w studiu dokładnie cztery wolne fotele. Na karcie pracy znajdziecie sylwetki ośmiu osób, które zgodziły się przyjąć zaproszenie. Waszym zadaniem jest wybranie takiej czwórki gości, która zagwarantuje Wam głośny, pełen emocji program, a jednocześnie zachowa w studiu idealną symetrię i równowagę stanowisk. Przedyskutujcie to w zespołach, wybierzcie swoją czwórkę i krótko uzasadnijcie, jaki był Wasz klucz doboru."

3 **Daj grupom około 5 minut na swobodną dyskusję i podjęcie decyzji.**

Czuwaj nad procesem, ale na tym etapie powstrzymaj się od jakichkolwiek sugestii.

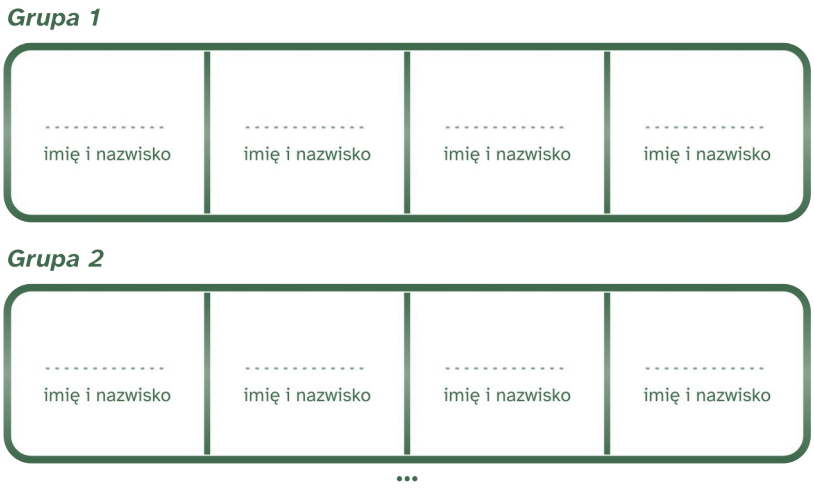
Pozwól im zdać się na intuicję i samodzielnie zaprojektować format, który ich zdaniem będzie najbardziej angażujący i wygeneruje najwyższą oglądalność.

CZĘŚĆ II

Refleksja

OK. 10 MINUT

1 **Poproś reprezentantów poszczególnych zespołów o przedstawienie wyników ich obrad.** Narysuj na tablicy tyle zestawów „foteli" (czterech połączonych ze sobą kwadratów), ile jest grup w klasie. Wpisz imiona i nazwiska wybranych gości do kwadratów przypisanych poszczególnym zespołom (np. Grupa 1: [imię i nazwisko] [imię i nazwisko] [imię i nazwisko] [imię i nazwisko]). Dzięki temu cała klasa zyska przejrzysty podgląd na wybory wszystkich grup.

2 **Zwróć uwagę klasy na powtarzający się na tablicy schemat.**

W większości zestawów grupy intuicyjnie ułożą klasyczny model „2 na 2" – wybiorą dwójkę merytorycznych ekspertów (np. prof. Kowalską i inż. Wiśniewskiego) oraz dwójkę wyrazistych przeciwników (np. influencera „Krzyka", Mariolę Ziębę czy świetnie brzmiącego prezesa Wolańskiego). Pogratuluj im – z biznesowego punktu widzenia stworzyli programy idealne, zapewniające stacji ognistą dyskusję w studiu i dające pożądany efekt sprawiedliwego, równego sporu.

3 W tym momencie zatrzymaj dyskusję, a następnie zadaj klasie jedno kluczowe pytanie: „Przyjrzyjmy się teraz zaproszonym przez Was gościom z innej strony. Kto z nich na waszej liście ma faktyczne wykształcenie i kompetencje w dziedzinie fizyki lub inżynierii jądrowej?”.

Daj uczniom i uczennicom chwilę na ponowne zerknięcie w notatki. Klasa szybko zorientuje się, że prof. Cetniewski to socjolog, Wolański to prezes zarządu fundacji, a „Krzyk” to znany influencer.

KLUCZ: KTO MA KOMPETENCJE W DZIEDZINIE ENERGETYKI JĄDROWEJ?

TWARDE DANE **Prof. Anna Kowalska** fizyczka jądrowa	OPINIE **Janusz „Krzyk” Nowak** influencer
TWARDE DANE **Dr Tomasz Makowski** bezpieczeństwo radiologiczne	OPINIE **Mariola Zięba** stowarzyszenie „Bezpieczne Osiedle”
TWARDE DANE **Piotr Wiśniewski** inżynier obiektów energetycznych	OPINIE **Prof. Marek Cetniewski** socjolog i kulturoznawca
TWARDE DANE **Dr inż. Ewa Maj** klimatolożka, analityczka danych	OPINIE **Artur Wolański** prezes zarządu instytutu

4 Zwróć uwagę na to, co odkryli:

POWIEDZ

„Większość z Was zbudowała modelową telewizyjną symetrię – dwie osoby „za" i dwie osoby „przeciw". Zobaczcie jednak, co się pod nią kryje. Profesor Kowalska, dr Maj czy inżynier Wiśniewski opierają się na twardych danych i badaniach. Ich oponenci w studiu, choć wyglądają profesjonalnie albo mają tytuły naukowe z innych dziedzin, opierają się w tym temacie głównie na własnych opiniach i przekonaniach. Ich merytoryczne zaplecze z zakresu fizyki jądrowej jest w większości dość niewielkie, więc ta debata z perspektywy rzetelności naukowej wcale nie jest równa."

5 Poprowadź dalszą, krótką dyskusję z klasą, zadając następujące pytania naprowadzające:

- **Wyobraźcie sobie przeciętnego widza, który włącza telewizor i widzi tak ułożony panel dyskusyjny. Jakie odniesie wrażenie?**
  (Prawdopodobnie uzna, że środowisko naukowe jest w tej sprawie podzielone równo pół na pół, a sama technologia wciąż budzi ogromne wątpliwości wśród ekspertów.)
- **Czy fakt, że prowadzący program dał obu stronom dokładnie tyle samo czasu na wypowiedź, sprawił, że debata była rzetelna? Kto tak naprawdę zyskał na tej symetrii?**
  (Zyskali przeciwnicy bez zaplecza naukowego, bo ich prywatne, często emocjonalne opinie, zyskały w oczach widzów rangę równą twardym ustaleniom naukowym.)
- **Załóżmy, że chcemy ułożyć zestawienie gości tak, aby uczciwie odzwierciedlało stan wiedzy na ten temat (czyli fakt, że ogromna większość naukowców zgadza się co do bezpieczeństwa elektrowni atomowych). Jak musiałby wyglądać taki program?**
  (Uczniowie szybko dostrzegą, że naprzeciwko jednego influencera musiałoby

usiąść wielu inżynierów i inżynierek. Żadna stacja nie stworzy jednak takiego formatu, bo zostałby uznany za „nudny” i jednostronny.)

FAŁSZYWA RÓWNOWAGA: CO WIDZI WIDZ, A JAK WYGLĄDA STAN WIEDZY

W STUDIU	W ŚWIECIE NAUKI
2 na 2, ten sam czas antenowy	**Konsensus kontra pojedyncza opinia**
2 : 2	**dziesiątki : 1**
Osoby z kompetencjami : Osoby z opiniami	Ekspertów i ekspertek : Pojedyncza opinia
Wrażenie: „naukowcy są podzieleni pół na pół”.	Uczciwy program: naprzeciwko jednego influencera kilkudziesięciu inżynierów i inżynierek.

6 Podsumuj tę część zajęć jasnym wnioskiem wprowadzającym do części teoretycznej:

POWIEDZ

„Współczesny rynek medialny często wypacza definicję obiektywizmu. Przyjęło się, że dobre dziennikarstwo polega na zaproszeniu do studia dwóch przeciwnych stron i zapewnieniu im równych szans na wypowiedź. Kiedy jednak jedna strona opiera się na udokumentowanych faktach, a druga głównie na własnych przekonaniach, zrównanie ich pozycji w świetle kamer staje się uproszczeniem. W ten sposób, w walce o oglądalność, media tworzą iluzję sporu naukowego tam, gdzie w rzeczywistości panuje zgoda ekspertów. Warto pamiętać również o tym, że w rzeczywistości skomplikowane zagadnienia rzadko mają tylko dwie strony – „za” i „przeciw”. Zwykle kryją w sobie mnóstwo niuansów i odcieni szarości. Redakcje często spłaszczają tę złożoność do pojedynku dwóch skrajnych obozów, bo taki spór to po prostu łatwy w odbiorze i świetnie sprzedający się produkt medialny.”

CZĘŚĆ III

Teoria

OK. 10 MINUT

1 Nawiąż do wniosków z dyskusji i wyjaśnij klasie, że ich intuicyjne spostrzeżenia idealnie pokrywają się z mechanizmami, które na co dzień badają medioznawcy i medioznawczynie.

2 Aby ułatwić uczniom i uczennicom szybkie rozpoznawanie tych zjawisk we współczesnych mediach, wprowadź kilka kluczowych pojęć:

Fałszywa równowaga (ang. *false balance*)

– to szkodliwa praktyka medialna polegająca na prezentowaniu dwóch przeciwstawnych opinii tak, jakby były one równie ważne, wiarygodne i uzasadnione merytorycznie (nawet jeśli jedna ze stron opiera się na faktach, a druga na własnych przekonaniach). Sam format debaty, ten sam czas antenowy czy te same pytania od prowadzącego podświadomie sugerują widowni, że „prawda leży gdzieś pośrodku", co całkowicie zniekształca obiektywny stan wiedzy. Dodatkowo mechanizm ten sprowadza skomplikowane, wielowymiarowe zjawiska do pojedynku dwóch skrajności – tworząc widowiskowy produkt mediany, w którym łatwo gubi się faktyczna złożoność problemu.

Stronniczość mediów (ang. *media bias*)

– to, najogólniej mówiąc, odchylenie od obiektywizmu, skłonność mediów do pokazywania rzeczywistości przez określony filtr. O zjawisku tym można mówić w dwóch perspektywach. Pierwsza z nich to perspektywa światopoglądowa. Redakcje rzadko są w pełni neutralne, często mają własną linię programową, konkretne przekonania I sympatie. Z tego powodu celowo dobierają tematy, pytania oraz samych gości w taki sposób, aby udowodnić z góry założoną tezę i narzucić widzom określoną narrację. Druga perspektywa ma charakter stricte komercyjny i wynika z walki o nasze zaangażowanie. Media to biznes, a chłodna, merytoryczna wymiana argumentów między ekspertami rzadko generuje miliony wyświetleń. O wiele lepiej sprzedają się kontrowersje, skrajne emocje i głośna awantura w studiu.

Konsensus naukowy a dowód anegdotyczny

– konsensus to zbiorowe stanowisko przytłaczającej większości specjalistów w danej dziedzinie, wypracowane po latach niezależnych badań na całym świecie.

Kiedy 97% badaczy i badaczek zgadza się co do faktów (np. w kwestii bezpieczeństwa szczepionek czy zmian klimatycznych), próba podważenia ich stanowiska za pomocą dowodu anegdotycznego – czyli haseł typu „a znajomy mojej znajomej zachorował" albo „przecież wczoraj padał śnieg" – nie ma w gruncie rzeczy żadnego merytorycznego uzasadnienia. To nie są przecież dwa równorzędne punkty widzenia.

3 Zakończ tę część zajęć krótkim komentarzem:

POWIEDZ

„Jako widzowie telewizyjni czy użytkownicy internetu rzadko mamy wpływ na to, kogo reżyser czy youtuber zaprosi do swojego programu. Mamy jednak pełną kontrolę nad tym, jak interpretujemy to, co widzimy. Waszą najlepszą obroną jest wyrobienie w sobie umiejętności zadawania jednego prostego pytania – czy osoby, które właśnie kłócą się na ekranie, w świetle faktów i rzetelnej nauki na pewno mają taką samą wiedzę i kompetencje?"

CZĘŚĆ IV

Praktyka

OK. 15 MINUT

1 **Przejdź do części praktycznej i rozdaj dotychczasowym zespołom drugą kartę pracy (Załącznik 2).**
Wytłumacz, że w ramach zadania przyjmą perspektywę krytycznych widzów i widzek popularnych debat telewizyjnych lub internetowych.

2 Sformułuj jasne polecenie:

POWIEDZ

„Macie przed sobą trzy krótkie opisy programów publicystycznych. Waszym zadaniem jest przeprowadzenie weryfikacji ich wiarygodności. Przy każdej debacie odpowiedzcie na dwa pytania. Po pierwsze – jakie błędy w nich dostrzegacie? Po drugie – jak zmienilibyście ich tytuł, skład, zachowanie prowadzącego czy omawiane przykłady, aby program rzetelnie informował widza o faktach, zamiast nabijać sztuczne zasięgi?”

3 **Daj grupom kilka minut na swobodną dyskusję, analizę opisów i zapisanie wniosków na kartach pracy.**
Po upływie czasu poproś reprezentantów poszczególnych zespołów o zaprezentowanie wyników swojej pracy.

4 Gdy zespoły podzielą się swoimi pomysłami, zwróć uwagę klasy na to, że mechanizmy, które zostały dzisiaj omówione, wcale nie dotyczą dziś wyłącznie debat na temat nowoczesnych technologii.

Zapytaj uczniów i uczennice, czy przychodzą im do głowy inne obszary życia publicznego, w których media często tworzą iluzję równego sporu, choć jedna ze stron opiera się na twardych dowodach naukowych, a druga wyłącznie na własnych przekonaniach i opiniach? (Młodzież może wskazać tutaj m.in. kwestie zdrowotne, klimatyczne czy codzienne tematy społeczne.)

UWAGA DLA NAUCZYCIELA

Możesz całkowicie zrezygnować z zadawania tego pytania, jeśli goni Cię czas lub obawiasz się, że otwarcie wątków zdrowotnych (np. szczepionki) czy klimatycznych wywoła w klasie zbyt silną dyskusję, która zdominuje samo zakończenie zajęć.

5 **Na koniec pokrótce podsumuj wypowiedzi uczniów i uczennic.**

Podziękuj również całej klasie za udział w zajęciach i zaangażowanie.

ZAŁĄCZNIK 1 · KARTA PRACY

Program „Starcie Opinii” – karta castingowa

Instrukcja: Jesteście zespołem wydawców i reżyserów pracujących dla dużej stacji telewizyjnej. Waszym zadaniem jest wybranie z poniższej listy dokładnie czterech gości, których posadzicie razem w studiu.

Waszym celem jest zagwarantowanie stacji głośnego, pełnego emocji programu na temat elektrowni jądrowych, a jednocześnie zachowanie w studiu idealnej symetrii i równowagi stanowisk. Zapiszcie swój wybór i krótko uzasadnijcie, czym kierowaliście się podczas selekcji.

Lista potencjalnych gości

Prof. dr hab. Anna Kowalska – fizyczka jądrowa, badaczka z 30-letnim stażem, autorka kilkudziesięciu międzynarodowych publikacji. Mówi bardzo spokojnie, opiera się wyłącznie na danych statystycznych i twardych raportach.

Janusz „Krzyk” Nowak – jeden z najpopularniejszych influencerów w kraju. Nagrywa pełne emocji filmy z samochodu, w których ostrym językiem „punktuje system”. Twierdzi, że elektrownie to zagraniczny spisek. Ma miliony subskrybentów i zawsze gwarantuje stacjom telewizyjnym wysoką oglądalność.

Dr Tomasz Makowski – ekspert państwowego instytutu ds. bezpieczeństwa radiologicznego. Odpowiada za przygotowanie procedur kryzysowych. Bardzo merytoryczny, ale używa trudnego, technicznego żargonu, który bywa usypiający dla widza.

Mariola Zięba – założycielka lokalnego stowarzyszenia „Bezpieczne Osiedle”. Matka trójki dzieci, która panicznie obawia się o ich zdrowie. Jest świetną, naturalną i bardzo emocjonalną rozmówczynią.

Piotr Wiśniewski – inżynier budowy dużych obiektów energetycznych. Odpowiada za wylewanie fundamentów pod największe konstrukcje w Europie. Wie wszystko

o wytrzymałości materiałów, certyfikatach i testach bezpieczeństwa.

Prof. dr hab. Marek Cetniewski – socjolog i kulturoznawca z prestiżowego uniwersytetu. W telewizyjnych debatach przekonuje, że elektrownie jądrowe to „narzędzie opresji i niszczenia tradycyjnej tkanki społecznej". Wypowiada się niezwykle płynnie, stanowczo i budzi duży respekt widowni.

Dr inż. Ewa Maj – klimatolożka i analityczka danych. Bada wpływ różnych źródeł energii na środowisko i sprawdza, na ile elektrownie atomowe mogą spowolnić proces globalnego ocieplenia. Jest bardzo charyzmatyczna, mówi prostym językiem i swobodnie czuje się przed kamerą

Artur Wolański – niezależny analityk i prezes zarządu Instytutu Strategii Środowiskowych. W telewizji stanowczo ostrzega przed „nieodwracalnymi zmianami w ekosystemie" i powołuje się na własne, niezależne raporty. Jest bardzo pewny siebie, świetnie radzi sobie w słownych potyczkach z innymi gośćmi, a jego mocne, kontrowersyjne tezy o zagrożeniach idealnie nadają się na paski w programach informacyjnych.

W programie wezmą udział:

Jaki był klucz doboru?

ZAŁĄCZNIK 2 · KARTA PRACY

Rzetelna debata czy tylko walka o zasięgi?

Instrukcja: Przeczytajcie uważnie trzy krótkie opisy programów publicystycznych. Waszym zadaniem jest przeprowadzenie weryfikacji ich wiarygodności i wskazanie ukrytych w nich błędów. Przy każdym przykładzie odpowiedzcie na dwa pytania.

DEBATA 1.

„Czy sieć 5G usmaży nam mózgi?"

Prowadzący zaprasza do studia utytułowanego profesora telekomunikacji zajmującego się problematyką fal radiowych od 20 lat oraz autora popularnego bloga „Sekrety Zdrowia", który z zawodu jest dietetykiem i twierdzi, że maszty telefoniczne powodują chroniczne bóle głowy, przywołując m.in. maile od swoich czytelników.

Prowadzący daje każdemu z nich po 5 minut na odpowiedź, a na koniec zadaje pytanie do publiczności – „Który z panów ma rację?".

Gdzie leży błąd?

Jak naprawić ten program?

DEBATA 2.

„Sztuczna inteligencja zniszczy medycynę?”

W programie śniadaniowym zaplanowano rozmowę o wsparciu algorytmów AI w wykrywaniu nowotworów. Gośćmi są główny onkolog szpitala klinicznego, w którym tego typu oprogramowanie jest już częścią standardowej procedury diagnostycznej, oraz autor książek science-fiction, który ostrzega, że algorytmy to wstęp do buntu maszyn, opierając się na motywach znanych z filmów i kultury popularnej.

Pasek u dołu ekranu głosi: „AI w medycynie – szansa czy wyrok śmierci?”.

Gdzie leży błąd?

Jak naprawić ten program?

Debata 3.

„Auta elektryczne – ekozbawienie czy oszustwo?”

Do dyskusji o przyszłości transportu zaproszono ekspertkę z instytutu inżynierii materiałowej, która bada cykl życia i recykling nowoczesnych baterii. Jej oponentem jest znany rajdowiec i prezenter motoryzacyjny, który nie lubi jeździć „elektrykami”, bo nie słychać w nich odgłosu „prawdziwego silnika”. Ostatnio czytał też gdzieś, że często się psują.

Wydawca rozpoczyna dyskusję od zdania – „Oto dwa spojrzenia na przyszłość naszych dróg!”.

Gdzie leży błąd?

Jak naprawić ten program?

ZDANIA W STUDIU SĄ PODZIELONE

SZKOŁA KRYTYCZNEGO MYŚLENIA I WALKI Z DEZINFORMACJĄ

Scenariusze lekcji do zajęć w szkołach podstawowych (kl. 7 i 8) i ponadpodstawowych

Dziękujemy za skorzystanie z naszych materiałów!

To jeden z szesnastu scenariuszy, które powstały w ramach projektu „Szkoła krytycznego myślenia i walki z dezinformacją", finansowanego i realizowanego przez Fundację Centrum Cyfrowe w ramach otwartego konkursu Ministerstwa Cyfryzacji na rzecz świadomości i edukacji społeczeństwa wokół zjawiska dezinformacji w internecie.

Wszystkie scenariusze dostępne są bezpłatnie na stronie **centrumcyfrowe.pl/szkolamysleniakrytycznego**.

Znajdują się tam pliki w różnych formatach – zarówno gotowe do wydruku PDF-y, jak i otwarte pliki DOCX, które umożliwiają swobodne dostosowanie materiałów do swoich potrzeb.

Jeśli korzystasz z indywidualnych plików, serdecznie zachęcamy do zapoznania się ze wstępem (także dostępnym na stronie), który wprowadza w tematykę i metody pracy z materiałami.

GRA KARCIANA

W ramach projektu została przygotowana również specjalna edukacyjna gra karciana „Blur. Złap ostrość przekazu". Można ją swobodnie wplatać w przebieg lekcji – wykorzystując w głównej części warsztatowej albo jako angażujące, praktyczne podsumowanie tematu omawianego podczas zajęć. Grę w wersji do samodzielnego druku na zwykłej, biurowej drukarce pobierzesz na podlinkowanej wyżej stronie.

Życzymy udanych zajęć!

Autor scenariuszy: dr Karol Jachymek
(Obserwatorium Praktyk Medialnych, Uniwersytet SWPS)

Fundacja Centrum Cyfrowe · Projekt SpołTech · Warszawa 2026

Materiały udostępniamy na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa (CC BY 4.0). Zachęcamy do ich przedruku i wykorzystania – prosimy jednak o zachowanie informacji o autorstwie i finansowaniu projektu, oraz podanie linku do strony: www.centrumcyfrowe.pl.